

POSTANOWIENIE

9 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło (przewodniczący)
SSN Krzysztof Grzesiowski (sprawozdawca)
SSN Marcin Łochowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 9 kwietnia 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej spółki dla zagospodarowania wspólnoty gruntowej "G."
od postanowienia Sądu Okręgowego w Nowym Sączu
z 6 listopada 2019 r., III Ca 834/18,
w sprawie z wniosku J. P. i S. P.
z udziałem spółki dla zagospodarowania wspólnoty gruntowej "Wspólnota
Gruntowa G."
o stwierdzenie zasiedzenia,

- 1. oddała skargę kasacyjną;**
- 2. ustala, że uczestnicy ponoszą koszty związane ze swym udziałem w sprawie.**

Krzysztof Grzesiowski

Tomasz Szanciło

Marcin Łochowski

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 6 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w Nowym Sączu oddalił apelację uczestnika – spółki dla zagospodarowania wspólnoty gruntowej „W.” od postanowienia Sądu Rejonowego w Nowym Sączu z 12 lipca 2018 r., stwierdzającego nabycie z dniem 31 grudnia 2015 r. przez zasiedzenie na prawach małżeńskiej wspólności ustawowej przez wnioskodawców J. P. i S. P. prawa

własności nieruchomości, stanowiącej działki ewidencyjne nr [...] i [...]1 położone w G..

2. Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy i zaakceptowanych przez Sąd Okręgowy wynika, że działki te wchodziły w skład wspólnoty gruntowej wsi G.. W latach 60. XX wieku została podjęta decyzja o oddaniu gruntów wspólnych w dzierżawę. Teren działek nr [...] i [...]1 przypadł rodzicom wnioskodawcy, którzy użytkowali je jako całość wraz ze swoim gospodarstwem rolnym. Rodzice wnioskodawcy płacili uczestnikowi opłaty związane z dzierżawą. W 1979 r. przekazali wnioskodawcy gospodarstwo rolne wraz z działkami nr [...] i [...]1. Od tej chwili wnioskodawca wraz z żoną użytkowali te działki.

Wnioskodawca nie uważał się za dzierżawcę tych nieruchomości, lecz za ich właściciela. Dlatego odmawiał zapłaty czynszu na rzecz uczestnika i co najmniej od 1985 r. nie wnosił już opłat z tytułu dzierżawy. Wobec tego uczestnik kierował do niego upomnienia. Wnioskodawca został ujęty na liście osób, do których skierowano wypowiedzenie umowy dzierżawy w 1986 r.

Pozwem z 6 kwietnia 2004 r. uczestnik wystąpił przeciwko wnioskodawcy o zapłatę 139 zł „tytułem niezapłaconego podatku gruntowego z tytułu dzierżawy gruntu” za 2003 r. Prawomocnym wyrokiem zaocznym z 12 stycznia 2005 r. Sąd Rejonowy zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestnika żadaną kwotę. Należności tej wnioskodawca nie uiścił dobrowolnie – została wyegzekwowana przymusowo w drodze postępowania egzekucyjnego. Uczestnik podjął próbę uregulowania sytuacji prawnej działek i 28 czerwca 2012 r. zaproponował wnioskodawcy podpisanie umowy dzierżawy. Wnioskodawca odmówił jednak podpisania umowy. W dniu 18 maja 2016 r. uczestnik skierował przeciwko wnioskodawcy pozew o wydanie nieruchomości.

3. Sąd Okręgowy zgodził się z oceną prawną dokonaną przez Sąd Rejonowy i stwierdził spełnienie przesłanek koniecznych do zasiedzenia, tj. upływ 30-letniego okresu samoistnego posiadania nieruchomości w złej wierze, które nastąpiło z dniem 31 grudnia 2015 r.

4. W skardze kasacyjnej uczestnik zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o oddalenie wniosku. Uczestnik zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 336 w zw. z art. 172 § 2 k.c. przez błędną wykładnię przejawiającą się w nieprawidłowym rozumieniu pojęcia samoistnego posiadania, polegającym na uznaniu, że nie stanowiło przeszkody dla przyjęcia takiej kwalifikacji władania nieruchomością to, że:

1) okres posiadania samoistnego, który został zaliczony przez Sąd do okresu wymaganego art. 172 § 2 k.c., pokrywał się w części z okresem posiadania zależnego w związku z zawartą umową dzierżawy między uczestnikiem postępowania a poprzednikami prawnymi wnioskodawcy, po których to wnioskodawca przejął nieruchomości we władanie;

2) w okresie posiadania samoistnego, który to został wliczony przez Sąd do okresu wymaganego art. 172 § 2 k.c., naczelnik gminy wydał decyzję, z której nie wynika samoistny charakter władania nieruchomością;

3) w okresie posiadania samoistnego, który to został wliczony przez Sąd do okresu wymaganego art. 172 § 2 k.c., poprzednicy prawni wnioskodawcy władali nieruchomością i pobierali z niej pożytki.

Ponadto uczestnik zarzucił naruszenie art. 339 k.c. przez jego zastosowanie i w rezultacie przyjęcie domniemania prawnego samoistnego posiadania, mimo braku podstaw do jego zastosowania w zaistniałych okolicznościach sprawy. Dodatkowo uczestnik zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie przepisów prawa procesowego, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. naruszenie:

1) art. 328 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez niewyjaśnienie w uzasadnieniu postanowienia przyczyn odmiennej oceny wiarygodności i mocy dowodów dotyczących w szczególności daty i okoliczności zmiany charakteru posiadania spornych nieruchomości z posiadania zależnego w samoistne, nadto wybiórczą ocenę znaczenia poszczególnych elementów stanu faktycznego;

2) art. 382 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. polegające na przejęciu przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego bez jakichkolwiek głębszych merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy zarzut apelacji obejmował sprzeczność ustaleń sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym, co skutkowało tym, że nie wszystkie zarzuty apelacji zostały należycie rozpoznane.

5. W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawcy wnieśli o jej oddalenie oraz zasądzenie zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

6. Odnosząc się, w pierwszej kolejności, do zarzutu naruszenia prawa procesowego, tj. art. 328 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., należy wskazać, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, iż uchybienie temu przepisowi tylko wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną wtedy, gdy wskutek uchybienia wymaganiam stawianym uzasadnieniu zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej. Zatem nie każde uchybienie w zakresie konstrukcji uzasadnienia sądu drugiej instancji może stanowić podstawę dla skutecznego podniesienia zarzutu kasacyjnego, lecz tylko takie, które uniemożliwia Sądowi Najwyższemu przeprowadzenie kontroli prawidłowości orzeczenia (zob. wyroki SN: z 7 października 2005 r., IV CK 122/05; z 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07; z 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07; postanowienie SN z 23 lipca 2015 r., I CSK 654/14).

Należy podkreślić, że uzasadnienie orzeczenia sądu odwoławczego nie musi zawierać wszystkich elementów typowych dla uzasadnienia orzeczenia pierwszoinstancyjnego, lecz jedynie te elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania sprawy są niezbędne do przedstawienia motywów rozstrzygnięcia wydanego przez ten sąd, a naruszenie przez sąd drugiej instancji zasad sporządzania uzasadnienia orzeczenia jedynie wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną, co ma miejsce, gdy wskutek uchybienia wymaganiam stawianym uzasadnieniu zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej.

7. Wbrew stanowisku skarżącego uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia spełnia wymogi ustawowe. Sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, a następnie wyczerpująco odniósł się do zarzutów apelacyjnych. Sąd Okręgowy nie dokonał odmiennej oceny wiarygodności i mocy dowodów przeprowadzonych przez sąd pierwszej instancji. Nie zmienił również ustalenia co do daty objęcia nieruchomości w posiadanie samoistne, co nastąpiło – jak ustalił Sąd Rejonowy – najpóźniej z końcem 1985 r. Stąd zaaprobowane przez Sąd Okręgowy stwierdzenie zasiedzenia z dniem 31 grudnia 2015 r.

8. Chybiony okazał się również zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. Orzekanie przez sąd drugiej instancji na podstawie materiału zebranego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym oraz apelacyjnym oznacza, że sąd ten musi rozważyć cały materiał sprawy, ale nie oznacza, iż musi odnieść się indywidualnie do każdego dowodu przeprowadzonego przed sądem pierwszej instancji. Akceptując ocenę dowodów dokonaną w pierwszej instancji, sąd drugiej instancji nie ma obowiązku przytaczania przyczyn, dla których poszczególnym dowodom przyznano albo odmówiono mocy dowodowej. Może poprzestać w tej mierze na uznaniu za własne poczynionych ustaleń faktycznych, z zastrzeżeniem obowiązku odniesienia się do zarzutów apelacji.

Obowiązek ten nie wynika jednak z art. 382 k.p.c., jak błędnie zarzucił skarżący, ale z art. 378 § 1 k.p.c. Należy podkreślić, że z ustanowionego obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika przy tym konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia, co w ocenie Sądu Najwyższego nastąpiło w niniejszej sprawie.

9. Ponadto należy wskazać, że postępowanie o stwierdzenie zasiedzenia toczy się w trybie nieprocesowym, a zatem powołane w zarzucie dotyczącym naruszenia prawa procesowego przepisy nie mają zastosowania wprost, ale – na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. – są stosowane jedynie „odpowiednio”. Omawiane

zarzuty skargi nie obejmują jednak odwołania do tego przepisu, co już tylko z tego powodu je dyskwalifikuje.

10. Zarzuty dotyczące naruszenia art. 336 w zw. z art. 172 § 2 k.c. oraz art. 339 k.c. nawiązują wprost do ustaleń faktycznych Sądów *meriti* w zakresie samoistnostnego charakteru posiadania nieruchomości przez wnioskodawców. Skarżący, formułując te zarzuty, stara się w ten sposób podważyć ustalenia faktyczne, na których opiera się zaskarżone postanowienie, co jest niedopuszczalne na etapie rozpoznawania skargi kasacyjnej. Zgodnie bowiem z art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia i sfera ta nie jest objęta kontrolą kasacyjną. Stąd też tak sformułowane zarzuty skargi okazały się nieuzasadnione.

11. W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., oddalił skargę kasacyjną i orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 520 § 1 k.p.c.

[SOP]

[ms]